

ВІДГУК

офіційного опонента,
старшого наукового співробітника Науково-дослідного центру
індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидата економічних наук,
доцента Красноносой О.М. на дисертаційну роботу
Козіної Катерини Геннадіївни
на тему «Оцінювання стану та розвиток регіональних ринків вантажних
автотранспортних перевезень»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил
і регіональна економіка

1. Актуальність, мета та завдання дослідження

Автотранспортна система є однією з ключових складових економіки регіону й виступає об'єднуючою ланкою між сферами економіки, провідними серед яких є: промисловість, будівництво, сільське господарство. Специфіка функціонування автотранспортної системи регіону полягає у споживанні великої кількості ресурсів. Саме на регіональному рівні відбуваються процеси трансформації автотранспортної системи, які мають прояв у ході розвитку регіональних ринків автотранспортних перевезень.

Ринкові принципи господарювання, мінлива економічна ситуація й недосконала нормативно-правова база обумовили необхідність розробки відповідного методичного забезпечення оцінювання стану та розвитку регіональних ринків автотранспортних перевезень. Крім того, нераціональна структура ринку автотранспортних послуг спричинила посилення конкурентної боротьби серед комерційних автоперевізників вантажів. Має місце невідповідність обсягів та якості пропозицій автотранспортних послуг платоспроможному попиту, результатом чого стає негативний фінансовий результат діяльності комерційних автоперевізників, через що місцеві бюджети недоотримують значні кошти. Як наслідок, функціонування автотранспортної системи регіону характеризується нестійким розвитком. Виходячи з цього, існує необхідність в оцінюванні стану процесів, що відбуваються, та розробці рекомендацій щодо розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних

перевезень.

Усі ці процеси та явища зумовлюють актуальність проведеного К. Г. Козіною дослідження.

Проведене дослідження відповідає плану наукових досліджень Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова в рамках держбюджетної науково-дослідної теми «Теоретико-методологічні основи формування механізму модернізації економіки регіону» (номер державної реєстрації 0112U004193, 2012-2016 рр.), в межах якої автором обґрунтовано організаційно-економічне забезпечення оцінювання стану та перспектив розвитку регіональних ринків автотранспортних вантажних перевезень.

Метою дослідження, проведеного К. Г. Козіною, є удосконалення теоретичних і розробка методичних підходів до оцінювання стану та визначення перспектив розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

Для досягнення сформульованої мети дисертаційної роботи було вирішено низку задач. Серед них найбільш вагомими є:

визначено сутність та зміст поняття «регіональний ринок вантажних автотранспортних перевезень»;

отримано оцінку стану регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень на основі їх кластеризації;

систематизовано фактори, які чинять вплив на розвиток регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень;

складено прогноз стану регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

2. Новизна та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, що представлені в дисертації, в достатній мірі обґрунтовані. Їх теоретичним підґрунтям стали праці провідних вчених із проблематики регіонального розвитку ринків вантажних

автотранспортних перевезень та децентралізації влади. Дослідження проводилися із залученням широкої інформаційної бази, зокрема, на даних офіційної статистики регіонів України.

Для вирішення поставлених в роботі задач дисертантом використано різноманітні інструменти та методи: метод аналізу та синтезу – у ході визначення факторів розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень; метод абстракції – для обґрунтування поняття регіонального ринку автомобільних вантажних перевезень; системний підхід – при обґрунтуванні організаційної структури регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень; метод таксономії – для розрахунку інтегральних показників стану регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень; метод кластерного аналізу – для групування регіонів за рівнем розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень; метод регресійного аналізу та метод сценарного підходу – для прогнозування перспектив розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

Найбільш суттєві результати дисертаційної роботи, які в сукупності вирішують поставлене наукове завдання, визначені як:

Результат 1. Удосконалено організаційний підхід до формування структури регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень.

Наукова новизна результату полягає у запропонованій структурі регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень, яка, на відміну від існуючої, передбачає існування на ринку декількох груп учасників, що відрізняються колом повноважень і функцій, а саме, керуючий орган, до складу якого включені професіонали в сфері вантажних автотранспортних перевезень, конкурентний сектор, що представлений вантажними перевізниками всіх видів та форм власності, оператори логістичного сервісу регіону та сектор споживачів послуги вантажних перевезень.

Прикладна цінність результату полягає в тому, що отримано можливість чинити вплив на ринок з позиції професійного підходу, орієнтуючись на думки

експертів та сприяти досягненню прозорості в розрахунках між учасниками ринку.

Результат 2. Удосконалено методичний підхід до прогнозування розвитку регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень на засадах сценарного підходу.

Наукова новизна результату полягає у тому, що у підґрунтя методичного підходу покладено показник вантажообігу в регіоні.

Прикладна цінність результату полягає в тому, що отримано змогу визначати прогнозні значення для кожної групи регіонів в залежності від рівня розвитку та з урахуванням можливих варіантів сценаріїв (песимістичний, реалістичний і оптимістичний) і територіальних диспропорцій.

Результат 3. Удосконалено методичний підхід до оцінювання ефективності функціонування регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

Наукова новизна полягає у тому, що методичний підхід ґрунтується на класифікації регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень за рівнем розвитку та групуванні за ознакою активності перевізників.

Прикладна цінність результату полягає в тому, що отримано змогу виявлення регіональних диспропорцій та визначення тенденцій їх розвитку.

Результат 4. Набуло розвитку визначення сутності та змісту поняття регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень як відносно самостійної складової регіональної транспортної системи.

Наукова новизна полягає у доведенні, що регіональний ринок вантажних автотранспортних перевезень як відносно самостійна складова регіональної транспортної системи виступає підґрунтям економічних відносин між суб'єктами усіх економіко-організаційних форм господарювання, які здійснюють купівлю-продаж транспортних послуг з вантажних перевезень шляхом реалізації системоутворюючої, інтегруючої, конкурентоутворюючої, ціноутворюючої і стимулюючої функцій, що проявляються в процесі взаємодії ринку із зовнішнім середовищем.

Прикладна цінність результату полягає в тому, що отримано можливість

коригувати поведінку учасників регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень.

Результат 5. Набув розвитку теоретико-методичний підхід до прогнозування інтенсивності роботи регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

Наукова новизна результату полягає в тому, що у підґрунті містяться результати регресійного аналізу інтегрального показника підприємницької активності у регіоні та результати групування адміністративних територій за рядом ознак методом нечітких множин.

Прикладна цінність результату полягає в тому, що отримано можливість виконати розрахунки з позиції прогнозованого попиту на вантажні автотранспортні перевезення.

Результат 6. Набула розвитку класифікація факторів впливу на рівень розвитку регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень.

Наукова новизна полягає у визначенні ознак стану ринку вантажних автотранспортних перевезень, а саме, інтенсивності економічного розвитку регіонів та купівельної спроможності населення.

Прикладна цінність результату полягає в тому, що отримано можливість вибору інструментів впливу та врахування змін у впливі будь-якої з груп факторів на стан ринку.

Результат 7. Набула розвитку організаційна модель співпраці органів місцевого самоврядування із основними секторами (споживачі, представники логістичних послуг, конкуренти) регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень.

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні доцільності створення регіональної транспортної комісії.

Прикладна цінність результату полягає в тому, що запропонована комісія виконуватиме ряд функцій, а саме: розгляд питань пов'язаних з допуском на ринок вантажних перевізників, їх підтримкою та організацією співпраці, а також забезпечення прозорості економічних відносин у транспортній сфері регіону.

3. Ступінь обґрунтованості положень, висновків та пропозицій

Подана до захисту дисертаційна робота К. Г. Козіної є завершеним результатом удосконалення теоретичних і розробки методичних підходів до оцінювання стану та визначення перспектив розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

Основні положення, які виносяться на захист, було отримано завдяки використанню ряду загальнонаукових та специфічних методів

Інформаційною базою дисертаційної роботи стали законодавчі та нормативно-правові акти Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, укази Президента України, статистичні матеріали Державного комітету статистики України, Головних управлінь статистики у регіонах України, статистична та фінансова звітність автотранспортних підприємств, а також результати розрахунків, які були отримані особисто К. Г. Козіною. Таким чином, наукові положення, висновки і рекомендації, які представлені в дисертаційній роботі мають достатній рівень обґрунтованості.

4. Аналіз відображення результатів дослідження в публікаціях та авторефераті

Наведені в дисертації результати повністю викладені в авторефераті. Основні ідеї, положення та найважливіші результати дисертації опубліковано автором самостійно та у співавторстві в 16 наукових працях, зокрема: 6 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у міжнародному фаховому виданні, 1 стаття у співавторстві – у фаховому електронному виданні України та 8 публікації за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 8 ум. друк. арк., особисто здобувачу належить 7,35 ум. друк. арк.

Теоретичні та практичні положення і результати дослідження доповідалися на Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку країни» (Чернівці, 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Структурні трансформації національних

економік в умовах глобалізації» (Миколаїв, 2014 р.); IV Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Сучасна економічна наука: теорія і практика» (Полтава, 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток національної економіки: теорія і практика» (Івано-Франківськ, 2015 р.); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку світової економіки» (Харків, 2015 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Економічний потенціал країни: наукові підходи та практика реалізації» (Одеса, 2018 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Економічне зростання: стратегія, напрями і пріоритети» (Запоріжжя, 2018 р.), Міжнародній науково-теоретичній конференції «Місто. Культура. Цивілізація: міжнародний контекст» (Харків, 2019 р.).

Обсяг друкованих робіт та їх кількість відповідають вимогам МОН України до публікації основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

У наукових працях повною мірою віддзеркалено всі розділи рецензованої дисертації.

Автореферат містить відомості про зміст дисертації, ступінь новизни розробок, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Матеріали автореферату та дисертації викладено чітко, послідовно, літературною мовою. Ілюстративний матеріал допомагає зрозуміти й оцінити основні ідеї роботи.

5. Відповідність структури дисертації встановленим вимогам

Аналіз дисертації дає підставу визначити, що вона є закінченим самостійним дослідженням, яке має значну наукову та практичну цінність для вирішення науково-прикладної задачі щодо оцінювання стану та визначення перспектив розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

Основні результати дослідження та висновки є конкретними, достатньо аргументованими та являють собою предмет для захисту.

За своєю структурою, обсягом і оформленням дисертація відповідає вимогам до кандидатських дисертацій.

6. Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовані науково-методичні підходи щодо оцінювання стану і розвитку регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень можуть бути використані у діяльності органів місцевого самоврядування і регіонального управління при розробці стратегій та довгострокових програм реформування і розвитку автотранспортних комплексів регіону та створенні умов для розвитку конкурентних відносин на ринках транспортних послуг у регіоні.

Наукові результати, що мають прикладний характер, знайшли практичне застосування в діяльності відділу транспорту, зв'язку та телекомунікаційних послуг Сумської міської ради (довідка № 65 від 20 січня 2020 року), Шевченківської районної ради Харківської області (довідка № 135 від 10 квітня 2019 року), а також товариства з обмеженою відповідальністю «Експрес» (довідка № 10 від 15 січня 2020 року).

Методичні та практичні рекомендації щодо оцінювання стану і розвитку регіональних ринків автотранспортних вантажних перевезень використовуються у навчальному процесі кафедри економіки Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова при викладанні дисциплін «Регіональна економіка», «Управління розвитком компанії», «Основи наукових досліджень» і для виконання випускних кваліфікаційних робіт бакалаврів та магістерських дипломних робіт магістрів спеціальності 051 – Економіка (довідка № 557 від 28 лютого 2020 року).

7. Рекомендації щодо використання результатів дисертаційної роботи

Результати дисертаційної роботи можуть бути рекомендовані для використання як підґрунтя для подальших наукових розробок, спрямованих на

покращення роботи регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

8. Зауваження до дисертації

У цілому дисертаційна робота К. Г. Козіної заслуговує позитивної оцінки. Разом з тим, слід відзначити деякі недоліки та дискусійні моменти, які, однак, не знижують загального позитивного враження від отриманих наукових результатів:

1) У табл. 1.10 дисертації автором наведено результати розрахунку індексних значень зміни обсягів перевезень вантажів автомобільним транспортом по регіонах України у порівнянні з 2010 роком, однак, вбачається за доцільне виконати аналіз причин та обставин за яких відбулося скорочення обсягів перевезень по ряду регіонів.

2) На с. 72 дисертації автор наводить порівняння загального пробігу вантажних автомобілів за регіонами України, але виникає питання: чи було враховано різницю у площах, які займають регіони.

3) Потребує пояснення вибір автором трьох кластерів у ході розподілу регіонів за ознаками стану вантажообігу автомобільних перевезень (с. 94-98 дисертації).

4) У ході відбору факторів, які чинять вплив на розвиток регіональних ринків вантажних автоперевезень автор обрала показники кількості суб'єктів господарювання та кількості активних підприємств, але один входить до складу іншого, що не припустимо (с. 112 дисертації).

5) Автором запропоновано організацію регіональної транспортної комісії у складі інституційної структури регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень, але потребує уточнення: за рахунок яких коштів буде організована діяльність цієї комісії (с. 161-163 дисертації).

6) У ході складання прогнозів перспективного стану регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень автору слід було більше уваги приділити питанню: який саме з прогнозів є найбільш імовірним (с. 184-193 дисертації).

Однак вказані зауваження мають характер рекомендацій і не знижують загальної позитивної оцінки поданого дослідження.

9. Висновок по дисертації

Дисертаційна робота К. Г. Козіної «Оцінювання стану та розвиток регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень», виконана за спеціальністю 08.00.05. — розвиток продуктивних сил і регіональна економіка, є завершеною науковою працею, в якій отримані нові наукові результати, що в сукупності вирішують складну науково-прикладну задачу, яка має значення для регіональної економіки щодо розвитку теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на визначення стану та розвиток регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

За актуальністю обраної теми, науковою новизною і практичним значенням отриманих результатів робота Козіної Катерини Геннадіївни відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 № 567 (зі змінами та доповненнями), що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а зроблені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

За складом вирішених задач дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 — розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Автор дисертації, Козіна Катерина Геннадіївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 — розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

старший науковий співробітник відділу
макроекономічної політики та регіонального
розвитку Науково-дослідного центру
індустріальних проблем розвитку НАН України,
кандидат економічних наук, доцент ~~_____~~ — О. М. Красносова

Підпис засвідчую:
вчений секретар НДЦ ІПР НАН України,
д.е.н., доцент

Н. В. Белікова

